

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקמג

ערב שבת קודש

פרשת ראה

כ"ט במנחם־אב ה'תשע"ב

יוצא־לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

בברכות בחודש זה, ולשלול ענייני היפך הברכה
ח"ו³⁰.

כשכותבים מכתב בחודש אלול, נהגו לאחל
'כתיבה וחתימה טובה'³¹. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
נהג לאחל זאת בסיום מכתביו³². כן הורה להשתדל
לברך (ולהתברך) איש את רעהו ואשה את רעותה,
וכן הטף, ילד לחברו וילדה לחברתה, גם בעל־פה
פנים־אל־פנים³³.

חודש אלול הוא אחד הזמנים המתאימים
שבהם נהגו לנגן את ניגון 'ארבע הכבות' של רבנו
הזקן³⁴.

1929 ועוד.

(30) שיחת כ' מנ"א תשמ"ו סי"ט-כ.

(31) 'ספר מהרי"ל - מנהגים' (הוצאת מכון ירושלים עמ' רנט),
הובא בא"ר סי' תקפ"א ס"ק א ובבאר־היטב שם ס"ק י.

(32) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יב. לעיל שם נקבצו גם מנהגי רבותינו
נשיאינו שלפניו בנדון.

(33) ספר־השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 610.

"מנהג ישראל שגם ילדים שקודם בר (או בת) מצוה יברכו (גם את
הגדולים), אף שאי"ז דרך־ארץ..." ('התנועדות' תשמ"ח ח"ד עמ'
339, עיי"ש).

(34) ספר־השיחות תרפ"ח עמ' 12. בלקוטי־דבורים עמ' 204
"ראש־חודש אלול", ובלקוטי רשימות שבראש ספר־הניגונים עמ'
כד, מובא מאותו מקור "בשעת התפילה (כשמתפללים ביחידות
באריכות)". ספר־השיחות תש"א עמ' 85-86 - 'אוצר מנהגי חב"ד'
עמ' יד-טו.

מעבודת חודש זה: עריכת חשבון־צדק על
השנה שעברה וקבלה טובה על השנה הבאה²⁴,
והגברת הזהירות והפעילות בסור מרע ועשה
טוב²⁵.

נוהגים לבדוק בחודש זה תפילין ומזוזות (אם
כבר עברו שנים־עשר חודש מבדיקתן האחרונה),
וכל אשר ימצאו בדק בשאר מצוות - יתקנו. וכדאי
ונכון ביותר, שכל אחד ואחד ישתדל לפרסם זה
- נוסף על הקיום בעצמו - בכל מקום שידו
מגעת, בכל מקום ומקום, לכל אחינו בני־ישראל
שליט"א²⁶.

העבודה דחודש אלול (כולל התשובה שבו²⁷)
היא בשמחה רבה, שלא יכולה להיות שמחה
גדולה ממנה, שהרי "המלך בשדה... ומראה פנים
שוחקות לכולם"²⁸.

יש לעורר את העם בדרכי נועם ומתוך ענווה,
וחלילה לומר (בכל השנה, ובמיוחד בחודש
אלול, חודש הרחמים והסליחות) דברים קשים
על ישראל - בנו יחידו של הקב"ה²⁹. יש להרבות

(24) שיחת ש"פ ראה תשל"ס ב.

(25) שיחת אדר"ח אלול תשל"ה ס"ב.

(26) ספר־השיחות תשמ"ח שם, ממטה־אפרים סי' תקפ"א ס"י.
לוח כולל־חב"ד. וראה שיחות־קודש תשל"ד ח"ב עמ' 377, שכאשר
זקוקים לברכה מיוחדת, עדיף לבדוק מידי י"ב חודש (כהידור קבוע
- ואפילו שלא בחודש אלול).

(27) ראה שיחת ח"י אלול תשל"ז סל"ד.

(28) ספר־השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 618.

(29) לקוטי־שיחות כרך כד עמ' 308, 'התנועדות' תשמ"ח ח"ד עמ'

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט במנחם-אב ה'תשע"ב - ו' באלול ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט במנחם-אב	הלכות תמידין ומוספין פרק ט-ג. הלכות פסולי המוקדשין.. בפרקים אלו. פרק א.	ה' שופר וסוכה ולולב. פרק ב.	מ"ע קסא. מל"ת קמ.
ש"ק	ל' במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת קלב.
א'	א' באלול	פרק ה-ז.	פרק ד.	מל"ת קכ.
ב'	ב' באלול	פרק ח-י.	פרק ה.	מל"ת קלא.
ג'	ג' באלול	פרק יא-יג.	פרק ו.	מל"ת קל. קכט.
ד'	ד' באלול	פרק יד-טז.	פרק ז.	מ"ע צא.
ה'	ה' באלול	פרק יז-יט.	פרק ח.	מ"ע צ.
ו'	ו' באלול	הלכות עבודת יום הכפורים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	ה' שקלים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע מט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ט במנ"א	4.49	3.54	5.13	6.14	9.24	12.45	1.18	7.22.4	7.48
ש"ק, ל' במנ"א	4.50	3.55	5.14	6.14	9.24	12.44	1.17	7.21.3	7.47
א', א' באלול	4.51	3.56	5.14	6.15	9.24	12.44	1.17	7.20.2	7.45
ב', ב' באלול	4.52	3.57	5.15	6.16	9.24	12.44	1.17	7.19.1	7.44
ג', ג' באלול	4.53	3.58	5.16	6.16	9.24	12.44	1.16	7.18.0	7.43
ד', ד' באלול	4.53	3.59	5.17	6.17	9.25	12.43	1.16	7.16.8	7.42
ה', ה' באלול	4.54	4.01	5.17	6.17	9.25	12.43	1.16	7.15.7	7.41
ו', ו' באלול	4.55	4.02	5.18	6.18	9.25	12.43	1.15	7.14.5	7.39

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	חדה"נ	צה"ש	חדה"נ	צה"ש	חדה"נ	צה"ש	חדה"נ
ראה	7:58	6:45	7:00	8:00	6:52	8:01	7:02	7:59
שופטים	7:49	6:37	6:52	7:51	6:44	7:52	6:54	7:51

עורך ראשי: **מנחם מענדל ברוד** • עורך: **נחמיה קפלון** • הגהה: **יוסף יצחק אולידורט**
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעיריאגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב **יוסף יצחק הכהן אהרונוב**
 כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

פרקי-אבות - פרק חמישי.

יום ראשון

א' אלול - ב' דראש-חודש

בשחרית, אחרי חזרת הש"ץ: הלל, ואברהם זקן, קדיש תתקבל. שיר-שלי"ם, ברכי נפשי, לדוד ה' אורי, קדיש-יתום.

קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי. ובא לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דרבננותם, ג' פרשיות דקריאת-שמע, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות⁹, חליצת תפילין דרבנר תם. הש"ץ אומר בקול¹⁰ איזה מזמור (או לפחות שלושה פסוקים האחרונים), חצי קדיש. מוסף.

מהיום עד ערב יום-הכיפורים, ועד בכלל, אומרים בכל יום - במשך היום - שלושה פרקי תהילים לפי הסדר. מי שהחסיר - יתחיל מהיום שהוא עומד בו, ואת אשר החסיר - ישלים [=ואי אפשר לומר 'מראש' את הפרקים של הימים הבאים]¹¹. נהוג לאומרם בציבור אחרי אמירת שיעור התהילים היומי, קודם קדיש יתום¹². מהיום אחר תפילת שחרית תוקעין בשופר: תשר"ת, תש"ת, תר"ת¹³.

ממשיכים בתקיעות בכל החודש, חוץ משבת קודש וערב ראש-השנה (תוקעים בכל כינוס וכו', ובפרט לילדים). אם לא תקעו בשופר בסיום תפילת שחרית, מנהג נכון שיתקעו בשופר לאחר

- הוא בא"ר (רלוז), בבית מאיר ובמחצית-השקל (ס"ה - בק"ו מאמירת תהילה לדוד עם הציבור שנו' שם במ"א ס"ק ג ובש"ע אדה"ז ס"ב), הובא בקצות-השולחן סי' יג ס"ו.

9 הרב יוסף יצחק של' אופן העיר, שצ"ל זאת לאחר שיעור התהילים כמו בשבת ויו"ט (ראה במחזור השלם). ואילו ידענו הטעם מדוע נאמרות הזכירות בכל יום בתפילין דר"ת דווקא (ולא לק"ש שאומרים לפני-כן בתפילין דשימושא רבא, ראה היום יום יט מנ"א. שמא מפני שהזיכרון הוא בחכמה), אולי ניתן היה להכריע בזה.

10 כן צ"ל ע"פ האמור בס' המנהגים עמ' 6 ד"ה כ"ק אדמו"ר (וכ"פ בקצות השולחן סי' טו ס"ב (עיי"ש בבדי השלחן) וסי' כו ס"ז).

11 ספר-המנהגים שם.

12 'אוצר' שם.

13 ספר-המנהגים - מנהגי חודש אלול (עמ' 53 ואילך). הטעם - עשר קולות, כנגד עשר כוחות הנפש (לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 446).

תפילת מנחה¹⁴.

חודש אלול¹⁵:

מנהג ישראל להוסיף בחודש אלול ביתר שאת וביתר עוז בתפילות ובתחנונים (ובפרט באמירת תהילים¹⁶) ובעבודת התפילה, בלימוד התורה (ובפרט - פנימיות התורה¹⁷), וכן בגמילות-חסדים ובצדקה¹⁸, ובאהבת-ישראל בכלל¹⁹, והתעסקות מיוחדת ב'מבצעים'²⁰.

גם לנשים, יש להקפיד שלא יעבור עליהן יום ללא לימוד הלכות הצריכות וענייני מוסר וחסידות הקשורים לחודש אלול ותשרי²¹.

מכיוון שבמדינות אלה שנת הלימודים מתחילה בחודש אלול, יש להגביר בחודש זה את הפעילות בענייני חינוך²².

בישיבות תומכי-תמימים מוסיפים בחודש זה (התלמידים, והראשי-ישיבה והנהלה לא-כלי שכן) זמן ללימוד חסידות, ובפרט מאמרי 'עבודה', ומאמרים השייכים לאלול, כגון: אגרת-התשובה בתניא, דרך החיים, שער התשובה ושער התפילה, לקוטי תורה (שכבר מפרשת דברים ואילך מדובר שם אודות התשובה), עטרת ראש, וכן עוסקים בתפילה במתינות ובחשבון-נפש²³.

14 "וכמדובר כמה פעמים, ויש רמז לזה בכמה מקומות" - ר"ד משיחת יום ג' דסליחות, כ"ד אלול תנש"א, לנשי ובנות חב"ד.

15 בכמה פרטים במנהגי חודש אלול נעורתי ברשימתו של הרה"ח רמ"א שי' זליגואן ב'כפר חב"ד', גיליון 918 עמ' 72.

16 'אוצר מנהגי חב"ד', שם.

17 לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 383 וח"ד עמ' 1345. ולהעיר, שע"פ המסופר בלקוטי-דיבורים (ח"א דף קטזא), שהיו אומרים או לומדים בחודש אלול בליובאוויטש 'תיקוני זוהר', הסיק הרבי שאכן היה מנהג כזה (המוזכר בהקדמה הא' של ס' כסא מלך על תיקוני זוהר) בין חסיד חב"ד, אע"פ שאין הכוונה שחייבים לנהוג בזה (משיחת ש"פ נצו"י תשכ"ב סי"א, תורת מנחם חלק לד עמ' 302).

18 צ"ל באופן ד'מתינות (לאבינים)' הן בכמות והן באיכות, שיהיה דבר חשוב הן מצד הנותן והן מצד המקבל - 'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 209.

19 ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 700, תש"נ ח"ב עמ' 638, 643 וש"נ.

20 שיחת ש"פ ראה תשל"ד ס"ג. ש"פ ראה תשל"ז ס"ב.

21 משיחת ח"י אלול תשל"ז, הנחת הת' בלתי מוגה סל"ב, עיי"ש.

22 לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 261, וראה שם עמ' 251. שיחת ח"י אלול תשל"ח סי"ט.

23 'אוצר מנהגי חב"ד' אות ג, וש"נ.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ראה

ל' במנחם-אב – א' דראש חודש אלול

בתפילת שמונה-עשרה בערבית אומרים: 'יעלה ויבוא' (מזכירים זאת בטפיחה על הבימה קודם תפילת שמונה-עשרה. בקייטנות וכדומה שמכריזים את סדרי התפילה – באופן המותר¹ – יש להכריז גם את אמירת 'יעלה ויבוא').

הרבי הורה להתחיל באיחולי 'כתיבה וחתימה טובה' מהיום². ופעמים רבות שהיה מקדים יותר³. שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל. שיר-שלישום, ברכי נפשי, לדוד אורי, קדיש יתום.

היום מתחילים לומר 'לדוד אורי': בשחרית אחר שיר-שלישום, ובמנחה קודם 'עלינו' (עד סיום הושענא-רבה).

אומרים קדיש-יתום רק פעם אחת אחרי כל המזמורים (שיר-שלישום [בראש-חודש: 'ברכי

(1)

בכלל, במקום צריך להדריך את המתפללים בכל קטע, ואין מי שיכול לעשות זאת מבלי להתפלל עמהם, וגם לא ניתן לעשות זאת ע"י הנפת שלטים עם מספרי העמודים בזמנים המתאימים, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' כב) מתיר זאת רק בין המזמורים דפסוקי דומרה, וכמובן בין ישתבח ליוצר, אך לא בק"ש וברכותיה אפילו בין הפרקים. וראה מש"כ בזה בקובץ 'הערות וביאורים' דשיבת 'אהלי תורה' נ"ג, גיליונות: תת"כ עמ' 95 ותתמ"ו עמ' 40. בעיקר דנו מצד צורך התמילה, ובפרט ע"פ הד"מ סי' קיא ס"ק ב, ע"ש. ולכאורה יש לדון במצב כזה דהוי כמו אפרושי מאיסורא כשאי-אפשר בעניין אחר (דשרי כמ"ש בק"ה חיים סי' סו ס"ק ז. וראה אש"ישראל פי"ט הע' א) ויש לדון במצב בכל זמן ובכל ציבור לגופו.

(2) 'התועדויות' תשמ"ו ח"ד עמ' 339 (מבואר שם שהעיקר הוא הברכה פ"פ, אם כי מדובר גם על כתיבה כשחל בחול, כמנהג המובא להלן ע"י 31).

(3) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול, עמ' יג.

נפשי], 'לדוד ה' אורי'); וכן במנחה – אחרי קדיש תתקבל אומרים 'לדוד ה' אורי' ו'עלינו', ורק אחרי 'עלינו' אומרים קדיש יתום⁴.

מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים את פרשת השבוע, ובסיומה מניחים את הספר השני (מימינו) ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר: 'וביום השבת... ובראשי חודשכם... ונסכו'. הגבהה וגלילה.

הפטרה "השמים כסאי" (ישעיהו 10), ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון מהפטרת "מחר חודש". קרא הפטרה אחרת – קורא אחריה "השמים כסאי", ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלי ברכה⁵. אין אומרים 'אב הרחמים'.

מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת' – לא יצא⁶.

אחר התפילה – התוועדות בבית-הכנסת⁷.

מנחה: לפני 'עלינו' אומרים 'לדוד ה' אורי' (ראה לעיל בשחרית). המתפלל במניין שבו אומרים 'עלינו' תחילה, יאמר 'עלינו' עם הציבור, ו'לדוד ה' אורי' אחרי כן⁸.

(4) ספרי-המנהגים עמ' 17. כיוון שהטעם הוא כדי למעט באמירת קדישים כשאנו מוכרח, מסתבר שגם 'חיוב' מאנ"ש המתפלל במניין שאומרים עוד קדישים, לא יאמרם.

(5) לוח כולל-חב"ד, פרשת נח.

(6) לוח כולל-חב"ד ד שם. וראה 'התקשרות' גיליון תקי"ז.

(7) היום יום, ל' ניסן.

יש לפרסם בכל מקום (כולל ההולכים לדבר בבתי-כ"ג) על-דבר ההשתדלות בנתינת צורכי החג לראש-השנה, כלשון הכתוב 'איכלו משמנים' ושתו ממתקים ושילחו מנות לאין נכון לו" (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 808).

(8) אג"ק כרך יט עמ' תל. אלא שעליו לזכור, לומר את פסוקי 'אל תירא' ואך צדיקים' ששייכים לסיום התפילה – רק אחרי 'לדוד אורי'. המקור לאמירת עלינו עם הציבור – במקום שמותר להפסיק

תיקון 'מכה נפש' על-ידי התורה

מדוע אין בתורה עונש מאסר? • לכל אדם תפקיד שעליו למלא במשך

ימי חייו, וגם כאשר חטא ימשיך למלא את תפקידו בעיר המקלט • אצל התנאים ואמוראים, וגם אצל רבי לוי יצחק מברדיטשוב, האירה בחינת החסד שבתורה, ולכן מצאו לימוד זכות על כל אחד • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שמה – ובהקדמה⁸:

אצל אומות העולם ישנו עונש של ישיבה בבית-כלא, מה שאין כן בתורה, להבדיל, עליה נאמר⁹ "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים", לא מצינו עונש של ישיבה בבית-כלא. – מצינו אמנם ש"מכניסין אותו לכיפה"¹⁰, אבל, אין זה עונש של ישיבה בבית-כלא, כי אם בתור הכנה והתחלה דעונש אחר (עונש מיתה).

וטעם הדבר:

אומות העולם יודעים אודות (ויש להם) עולם אחד בלבד, עולמנו זה, שבו חיים שבעים שנה, שמונים שנה, כמו שכתוב¹¹ "ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה", ולכל היותר, "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"¹², ובמילא, כאשר אדם חוטא ופוגם ועובר את הדרך, וגורם נזק וקלקול לעולם (העולם היחידי שקיים), תופסים אותו וסוגרים אותו לכדו בבית-כלא כדי

א. ידוע שב"אלול", שמו של חודש החשבון על עבודת כל השנה, מרומזים הראשית-יבות של כל עניני העבודה – ג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח: "אלול" ראשית-יבות "אני לדודי ודודי לי"² – שהוא עניין התפלה, קו העבודה, כמאמר רז"ל³ "איזו היא עבודה שבלב זו תפלה".

"אלול" ראשית-יבות "איש" לרעהו ומתנות לאביונים⁵ – שהוא עניין הצדקה וגמילות חסדים. ו"אלול" ראשית-יבות "אנה" לידו ושמתי לך⁷ שנאמר בערי מקלט, שרומז על קו התורה, כדלקמן.

ב. ויש לבאר תחילה כללות עניין ערי מקלט לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה – "ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס

(1) שה"ש ו, ג.

(2) שעה"פ עה"פ. משפטים כא, יג. פע"ח שער ר"ה פ"א. ועוד.

(3) תענית ב, א.

(4) אסתר ט, כב.

(5) ספר ערוגת הבשם, א"ר (ר"ס תקפא) בשם ס' אמרכל.

(6) משפטים שם.

(7) ל"ת, שעה"פ וסה"ל עה"פ. פע"ח שם.

(8) בהבא לקמן – ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר ח"ט ע'

קצד. לקו"ש חכ"ה ע' 215 הערה 17. וש"נ.

(9) ואתחנן ד, ו.

(10) סנהדרין פא, ב – במשנה.

(11) תהלים צ, י"ד.

(12) בראשית ו, ג.

פרשת ראה

שמר ושמעת את כל הדברים האלה (יב,כח)

שמור, זו משנה (רש"י)

התורה ומצוותיה שומרים על הניצוץ האלוקי שבאדם, שלא יבטל ולא ישתקע בחומריות וגסות של הנפש הבהמית.

(המשך תע"ב חלק ב, עמ' תרסט)

אחרי ה' אלוקיכם תלכו (יג,ה)

להלך אחר מידותיו של הקב"ה (סוטה יד)

"אחרי ה'" - היינו בחינת 'אחוריים' של ארבע אותיות שם הוי"ה, שמהן באים ארבעת היסודות הרעים של הנפש הבהמית, שהם המקור לכל המידות הרעות (אש - כעס וגאווה; רוח - הוללות וליצנות; מים - המשיכה אחר תאוות; עפר - עצלות ועצבות).

"תלכו" - עליכם ללכת אחר מידותיו של הקב"ה ולתקן את המידות הרעות ששורשן ב"אחרי הוי"ה".

(אור-התורה דברים עמ' תרפד)

בנים אתם לה' אלקיכם (יד,א)

אנו רואים שהרגל בטלה לגמרי אל הראש, ולא יעלה על הדעת ש'תתנגד' להוראות הראש, וזאת מכיוון שהראש והרגל הם בעצם דבר אחד. הוא הדין לקב"ה וישראל, שנמשלו לאב ובן, והרי "ברא כרעא דאבוה" (עירובין ע): נשמות ישראל הן דבר אחד כביכול עם הקב"ה, ולכן ביכולתן להגיע לביטול מוחלט אליו יתברך.

(סידור עם דא"ח עמ' קסג)

העניק תעניק לו (טו,יד)

חמש סלעים מכל מין... דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר שלושים... רבי שמעון אומר חמישים (קידושין יז)

שלוש הדעות מיוסדות על ה'העניקה' שנתן הקב"ה לעבד העברי הראשון שיצא לחירות - יוסף הצדיק: הקב"ה הוסיף לו אות משמו, כדכתיב (תהילים פא), "עדות ביהוסף שמו" (סוטה לו).
חמש סלעים - כנגד האות ה' שניתוספה ליוסף. שלושים - האות ה' ניתוספה לפני אות ו', וה' פעמים ו' עולה שלושים. חמישים - מקומה של האות ה' היא אחר אות י', וה' פעמים י' עולה חמישים.

(תורת לוי-יצחק עמ' קכא)

הדינים של "אורח חיים", וכיוצא-בזה. [ושאני עונש מיתה - א] שאין זה באופן שמפקירים מציאותו בשביל טובת הרבים, כי אם, שמצד עצמו (כיחיד) מגיע לו עונש מיתה, בשביל התיקון שלו, (ב) ואין זה באופן ששוללים ממנו האפשרות למלא תפקידו ושליחותו בחיים, כי לאחרי שהתורה (ובמילא גם בית-דין של מעלה) פוסקת שאינו צריך לחיות יותר, אין לו עוד תפקיד ושליחות].

ומזה מובן שתוכנה של ישיבה בעיר מקלט למכה נפש בשגגה אינו עונש של ישיבה בבית-כלא - כי גם בהיותו במעמד ומצב ש"גואל הדם" יכול להרגו מוטל עליו החיוב למלא תפקידו ושליחותו¹⁹, ובמילא, אי-אפשר להושיבו בבית-כלא ולמנוע ממנו למלא תפקידו ושליחותו - כי אם עונש של גלות, כמו שכתב החינוך²⁰ "שיצטער צער גלות... שנפרד האדם מאוהביו ומארץ מולדתו כו", אבל ביחד עם זה, צריכים ליתן לו כל הדרוש למילוי תפקידו ושליחותו כאדם חפשי, ועד כדי כך, ש"תלמיד שגלה מגלין רבו עמו"²¹, היינו, שעם היותו תלמיד שאינו הגון, מכל מקום מגלין רבו עמו, כדי שיוכל ללמוד תורה מרבו כמקודם.

ג. וביאור עניין עיר מקלט לנוס שמה מכה נפש בשגגה - בעבודת האדם: מכה נפש - קאי על החוטא ופוגם ועובר את הדרך, שעלידי זה פוגם בנפשו, בנפש האלקית ובנפש הבהמית, אלא, שנפש האלקית היא בקיום נצחי, ואי אפשר להפרידה מאלקות, כי גם בשעת החטא היתה באמנה אתו יתברך²², אבל בנוגע לנפש הבהמית, הרי זה בבחינת "מכה נפש".

והטעם שנקרא "מכה נפש בשגגה" - יש לומר, על-פי מאמר רז"ל²³ "אין אדם עובר עבירה אלא

19) ויתירה מזה - גם מי שנגמר דינו למיתה, כל זמן שהוא עדיין חי, ה"ה מחוייב בציצית ותפילין ושאר חיובי התורה.

20) מצוה תי.

21) מכות יו"ד, א. רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש רפ"ז. וראה לקו"ש חכ"ט ע' 33 ואילך.

22) תניא ספכ"ד.

23) סוטה ג, א.

שלא יגרום נזק וקלקול לעולם. ואף שעלידי זה נוטלים ממנו את החופשיות הדרושה כדי למלא תפקידו, ובמילא, בטל אצלו כללות עניין שכר ועונש וכללות תכלית בריאתו במשך שאר שנות חייו, שעלידי זה נעשה "אויס מענטש" - הרי זה דבר המוכרח, בלית ברירה, לצורך מניעת נזק וקלקול לרבים, שכן, כשמדובר אודות יחיד ורבים, מכריעים הרבים את היחיד, ובהכרח להפקיר את היחיד לטובת הרבים.

אבל על-פי תורה, להבדיל, שהיא תורת חיים ותורת חסד, "טוב לשמים וטוב לבריות"¹³ - לא יתכן להפקיר דבר אחד בשביל דבר שני, גם לא להפקיר את היחיד ולגרום לו נזק לצורך מניעת נזק לרבים.

[ובסגנון נגלה דתורה - שהרי לכל דבר יש מקור בנגלה דתורה - כל קבוע כמחצה על מחצה, ואינו בטל ברוב¹⁴].

תורה - אינה גורמת נזק, וגם עונשי התורה אינם לשם עונש סתם, אלא לצורך תיקון החטא¹⁵, ולכן, לא שייך עונש של ישיבה בבית-כלא, שעל-ידי זה שוללים ממנו את האפשרות והיכולת למלא תפקידו ושליחותו.

"ימים יוצרו ולו אחד בהם"¹⁶. לכל אדם נקבע בבית-דין של מעלה זמן מוגבל של ימים כדי למלא תפקידו ושליחותו, וכל רגע ורגע בימי חייו צריך לנצל למילוי תפקידו ושליחותו, ולכן, אי-אפשר להענישו בישיבה בבית-כלא שעלידי זה מונעים ממנו למלא תפקידו ושליחותו בחיים.

בכל מעמד ומצב שהוא, גם אם חטא ופגם ועבר את הדרך, מוטל עליו החיוב להמשיך במילוי תפקידו ושליחותו בחיים, ו"בהדי כבשא דרחמנא למה לך"¹⁷, וכפי שכותב אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹⁸ שאין אתנו יודע עד מה בסוד הבירורים, ולכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו צריך לקיים כל מצוה שבאה לידו, מבלי לעשות חשבון איך יקיים דין ב"חושן משפט" בשעה שעדיין חסר אצלו בקיום

13) קידושין מ, א.

14) כתובות טו, א.

15) ראה לקו"ש חכ"ב ס"ע 71 ואילך. וש"נ.

16) תהלים קלט, טז.

17) ברכות יו"ד, סע"א.

18) אגרות-קודש שלו ח"א ע' רסו.

וזאת התורה", היינו, ש"עיר מקלט" קאי על תורה. והביאור בזה – עליפי מאמר רז"ל³¹ "אמר הקב"ה לאדם נרי בידך ונרך בידך, נרי בידך זו התורה, דכתיב³² כי נר מצוה ותורה אור, ונרך בידך זו הנפש, דכתיב³³ נר ה' נשמת אדם, אם שמרת את נרי אני משמר את נרך",

שמזה מובן שהתורה היא חיות הנפש, ולא עוד אלא שהתורה היא גם החיות של נפש הבהמית, כמובן מזה שאצל בני ישראל גם חיות הגוף הגשמי הוא מנפש האלקית (כמבואר בתניא³⁴ ובארוכה בקונטרס ומעין³⁵), ולכן, על-ידי הקליטה בתורה

אם כן נכנס בו רוח שטות", וכיון שלולי ה"רוח שטות" לא היה עובר עבירה, אי אפשר לדון ולהעניש אותו על הכאת נפש, שהרי אפילו אצל אומות העולם לא מענישים שוטה רחמנא-ליצלן, [ועל-פי זה יש לבאר מה שכתוב בגמרא²⁴ ש"סנהדרין ההורגת אחד לשבעים שנה נקראת חובלנית. . . רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם" – שלכאורה אינו מובן: כאשר על-פי תורה ישנו חיוב מיתה אי אפשר לוותר ולפטרו, ואמרו רז"ל²⁵ "כל האומר הקב"ה וותרן הוא יותרו חייו" – כי, התנאים

יש החולמים חלומות וחושבים שבביאת המשיח יהיה איזה רבי אחר. האמת היא, שכשיבוא משיח יהיה לנו את הרבי שלנו, יהיה אותו הרבי ואתם החסידים

(דברי תורה קולטין) שממנה נמשך חיות הנפש, נעשה תיקון "מכה נפש בשגגה". וזהו תוכן הרמז בראשי-התיבות "אלול", "אנה לידו ושמתי לך" – שכאשר עושים חשבון הנפש מכל השנה ורואים שחסר פה ושם, וישנם עניינים בלתי-רצויים שהם בבחינת מכה נפש בשגגה ("אנה לידו"), אין ליפול בייאוש ח"ו, כיון שהקב"ה אומר "ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה", ערי מקלט, שזהו עניין התורה, "דברי תורה קולטין".

ד. ויש להוסיף ולדייק בלימוד "מנין לדברי תורה שהן קולטין שנאמר את בצר במדבר וגו' וזאת התורה" – שמעתיקים מהכתוב גם תיבת "במדבר" (אף שלצורך הלימוד עצמו מספיק לכתוב "את בצר וגו' וזאת התורה", ללא תיבת "במדבר") – שהקליטה בתורה מועילה גם כאשר נמצאים "במדבר".

והאמוראים שלמדו תורה (ביחד עם המאור שבתורה) כפי שהיא בשורשה למעלה²⁶, האיר אצלם אור התורה כפי שהיא תורת חסד, ובמילא, היו יכולים למצוא על כל אחד ואחד לימוד זכות (ועל דרך אופן עבודתו של הרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב). ומתחיל מהלימוד זכות הכללי – "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות"²⁷,

ואף-על-פי-כן, לא פוטרים אותו לגמרי, כיון שהוא אשם בכך שהניח ("ער האט צוגעלאָזט") לרוח שטות להיכנס ולשלוט בו, ולכן דנין אותו (על כל פנים) כמכה נפש בשגגה. והתיקון לזה – "ונס אל אחת מן הערים האל"²⁷, ערי מקלט:

איתא בגמרא²⁸ "מנין לדברי תורה שהן קולטין, שנאמר²⁹ את בצר במדבר וגו' [וכתיב בתריה³⁰

(24) מכות ז, א – במשנה.

(25) ב"ק ג, סע"א.

(26) ראה ביאורי זוהר לאדמו"ר האמצעי וישלח כ, ב.

(27) ואתחנן ד, מב.

(28) מכות י"ד, א.

(29) שם, מג.

(30) שם, מד.

כג. לקוטי שיחות חלק כד עמ' 100.

סייגים מן התורה

הרמב"ן בפרשת תצא (ובעוד מקומות ומפרשים) מבאר שאיסור כלאיים בחרישה הוא כעין סייג לאיסור הרבעה, ומציין הרבי (לקוטי שיחות כרך לד עמ' 125 הע' 15):

להעיר שעל-פי זה מצינו עוד מצווה דאורייתא מטעם סיג – ראה לקח טוב (להר"י ענגל) כלל ח. (וראה עוד לקוטי שיחות כרך טז פרשת וארא; לקוטי שיחות כרך לז עמ' 65 הע' 31).

ועוד בעניין זריזות הכהנים:

הכלל "כהנים זריזין הן" נאמר במסכת שבת כ, א. ושם נסמן. והרבי (לקוטי שיחות כרך לז עמ' 64 הע' 23) מציין: וראה גם הנסמן בגליוני הש"ס (להר"י ענגל) שם.

ולגבי חיוב סבר פנים יפות בצדקה נאמר בלקוטי שיחות כרך לד עמ' 85:

הנה יש לחקור: אם נתינת הצדקה מתוך חפץ הלב ובסבר פנים יפות הוא חלק מגוף המצווה דצדקה, מה שאין כן בפחות מזה, אף שקיים המצווה, הרי זה רק על דרך חלק קיום המצווה; או שעיקר מצוות הצדקה הוא הנתינה, ובסבר פנים יפות הוא "מעלה" נוספת בהנתינה. להעיר גם מאתון דאורייתא כלל

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

ובהקדמה:

כשפונים ליהודי אמריקאי ומספרים לו אודות קיומה של "תורה", שואל: "תורה" – כמה שנים קיימת? ועונים לו: שלשת אלפים ושלוש מאות שנה לערך – מגיב בפליאה: אם כן, הרי זו היסטוריה ישנה ("איינטשענט היסטערי")!

מה היא – ממשיך לשאול – התורה הזאת? ועונים לו: התורה מורה לאדם כיצד להתנהג. בבוקר, בקומו משנתו, צריך ליטול ידיו, ואחר כך צריך לילך לבית-הכנסת יחד עם העשרה בטלנים כדי להתפלל בציבור.

תפלה – ממשיך לשאול – כמה זמן לוקחת? לא הרבה – עונים לו – שלושים דקות לערך. נו, ואחר כך – ממשיך לשאול – מה עושים? אחר כך – עונים לו – אומר הרבי שצריכים לומר שיעור תהלים. ומה אחר כך – ממשיך לשאול? אחר כך, עונים לו, צריך להיות קביעות עתים לתורה.

– "טערעבל", עונה הוא, הרי זה בזבוז זמן ("ווייסט אָו טיים")...

נו מילא, ומה הלאה, ממשיך לשאול? אחר כך, עונים לו, צריכים לאכול פת שחרית, שעלידי זה מבטלים כמה מחלות³⁶.

– איזה סיפורים מספרים לי ("וואָט קיינד אָו ביזנעס איז דעט"), שואל בתמיהה, בימינו אלו גילו דברים חדשים, ומה מספרים לי מהתורה שנכתבה לפני 3300 שנה!?

ובכל אופן – ממשיך לשאול – לאחרי כל זה הנני כבר חפשי? כן, עונים לו, לאחרי זה הנך יכול לילך לעסקיך, אבל, הנך צריך להיזהר מגניבה, השגת גבול, לשון הרע, עליך להפריש מעשר מהרווחים בעסק, בשבת וימים טובים צריך להיות העסק סגור, וגם בימות החול, עליך להפסיק באמצע העסקים ("אינמיטן די רעכטע ביזנעס") ולחזור לבית-הכנסת בין העשרה בטלנים ולהתפלל מנחה, ובליילה עליך להתפלל מעריב, ולאחרי מעריב הנך יכול לאכול "סאַפער".

ולאחרי כל הבעיות ("טראָבעלס") שצריך לעבור במשך כל היום – ממשיך לשאול – הנני כבר חפשי לגמרי? יכול אני לצפות ב"טעלעוויזיע", לילך ל"מואָני", לשחק "ברידזש" וכיו"ב? – לא,

36 ראה ב"ק צב, ב. ו. ש"נ.

עונים לו, הגמרא³⁷ אומרת ש"לא איברי ליליא . אלא לגירסא", היינו, שבלילה צריכים ללמוד תורה.

גמרא – שואל הוא – מה היא, וכמה זמן קיימת? ועונים לו, לפני 1900 שנה לערך היו רבינא ורב אשי שסידרו הגמרא, ושם כתוב, כאמור, שצריכים לנצל את הלילה ללמוד תורה! ואחר כך צריכים לקרוא קריאת שמע על המטה ולעשות "חשבון הנפש" על כל היום!

אם כן – מפטיר בסיום השיחה – אין זה בשבילי, כי, בסדרים כאלה אי אפשר לעשות "ביזנעס"...

ולכאורה יכול לטעון: כיון שנמצא לבדו ב"מדבר", מדבר ברוחניות – איך יוכל להיזהר מ"נחש שרף ועקרב", ולא זו בלבד אלא גם לפעול על הזולת? והמענה לזה – שיש לו את הכוח מאברהם אבינו, "אחד היה אברהם"³⁸, שנקרא "אברם העברי"³⁹, על שם ש"כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד"⁴⁰.

וזהו גם הדיוק "את בצר במדבר וגו' וזאת התורה":

גם כשנמצאים "במדבר", הרי, עלידי התורה ("וזאת התורה") ישנו הכוח להיות במעמד ומצב של "בצר", עיר בצורה מוקפת חומה דלתיים ובריה⁴¹, חומה שעלידה נעשית ההגנה מפני השפעה בלתי-רצויה של המדבר, ודלתיים ובריה שפותחים אותם מזמן לזמן לצורך ההשפעה ד"בצר" על ה"מדבר" (על-פי הוראת והשגחת שומרי החומה, שהם קובעים מתי ולכמה זמן לפתוח הדלתות, את מי להוציא מבצר למדבר ואת מי להכניס מהמדבר לבצר).

ועלידי זה פועלים את תכלית "בצר במדבר" – שלא זו בלבד ש"בצר" נשארת בשלימותה, אלא עוד זאת, שנעשית ההשפעה מ"בצר" על ה"מדבר", שתמורת זה שה"מדבר" מצד עצמו הוא "ארץ . . לא ישב אדם שם"⁴², יתקיים סוף סוף מה שכתוב⁴³

37 עירובין סה, א.

38 יחזקאל לג, כד.

39 לך לך יד, יג.

40 ב"ר ספמ"ב.

41 ע"פ לשון הכתוב – דברים ג, ה.

42 ירמ" ב, ו.

43 תהלים קז, לה"ז.

ולהעיר מאור התורה [=להצמח צדק] משפטים (כרך ח) ע' ג' מב.

בשיחה אחרת (לקו"ש חלק לה עמ' 182 הע' 20) מציין הרבי:

וראה השקלא-וטריא בבית האוצר שם, איך אכל יצחק משחיתת עשו, שפירש לעבודה זרה (רש"י תולדות כה, כז).

ועוד מציין הרבי (לקו"ש חלק לה עמ' 267) בעניין דברי הרמב"ם (פירוש המשניות להרמב"ם חולין סוף פרק שביעי) שבשעת מתן תורה נתחייבו אבותינו לראשונה בתורה ומצוות.

ועל כך כותב בהערה 39:

וכבר העירו (בית האוצר כלל א' אות ז) מלשון הרמב"ם הלכות מלכים ריש פרק ט "ונשלמה תורה על-ידו".

והרבי מעיר על כך שבמדרש ויקרא-רבה מפורש: "לא נענשו עליה עד שנשנית באוהל מועד", עיין שם.

גם סברא תורה היא

"בכמה מקומות בש"ס מבואר שדבר המוכח מסברא הוא מן התורה". והרבי (לקו"ש כרך לה עמ' 64) מציין בקשר לכך:

במסכת כתובות כב, א (ועוד) "למה לי קרא סברא הוא". וראה פני יהושע ברכות לה, סע"א. בית האוצר מערכת א כלל קלא. ושם (בסופו) מביא מחזקוני (נח ז, כא) "יש כמה מצוות שחייבים בני אדם לשמון מכוח סברת הדעת אף-על-פי שלא נצטוו".

ולפעמים הטפל חשוב מן העיקר:

בספר לקח טוב כלל יז בתחילתו מוכיח הר"י ענגל שמוכח בכמה מקומות דאפשר לטפל שיהיה חמור מן העיקר – את דבריו אלו מביא הרבי בליקוטי שיחות (כרך לד עמ' 79).

חיוב המצוות קודם זמנן

האם חיוב המצווה נחשב גם בזמן ההכנה שלפניו? – כך נאמר במהלך שקלא-וטריא של שיחה (לקוטי שיחות כרך לה עמ' 66):

מצוות שעצם קיומן צריך להיות בזמן מסויים, מכל מקום החיוב שיתקיימו בזמן הוא תמיד. ולכן מי שמתעצל להשיג ד' מינים קודם החג, ולכן לא היה יכול לקיים מצות נטילתם בזמנה נחשב כמבטל מצוות עשה.

הרבי מציין עוד כי בספר לקח טוב של הר"י ענגיל כלל ו' אות ג' האריך בנושא (אם יש חיוב גם קודם זמן המצווה) והוכיח מטעמו של בעל המאור, בטעם שאין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת, ד"מקום סכנה הוא וכל שלשה ימים קודם לשבת קמי שבתא מקרי, ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין זה דבר שעומד בפני פיקוח נפש", הרי – מוכיח ר"י ענגיל – דלפני ג' ימים קודם שבת אינו מחוייב לדאוג על שמירת שבת.

אבל – כותב הרבי – יש לחלק, דהתם הרי מה שיעשה בשבת הוא בהיתר כיון שפיקוח נפש דוחה שבת, ואין האיסור בפחות מג' ימים רק מפני שנראה כמתכוון לדחות את השבת (ועל דרך זה הוא בעוד דוגמאות שמביא שם).

אונס רחמנא פטריה

חקירה נרחבת (בית האוצר מערכת הא' כלל כד) חוקר ר"י ענגיל בגדר אונס רחמנא פטריה: (א) למרות שמעשה העבירה נחשב כמעשה האדם מכל מקום אי אפשר לחייבו (עונש וכיוצא-בזה) על דבר שנעשה בעל כורחו. או – (ב) שמכיוון שהדבר נעשה בעל כורחו לא נחשב הדבר כעבירה. הרבי משתמש בחקירה זו בביאור גדר האיסור של שכחת התורה (ליקוטי שיחות כרך לד עמ' 29).

בגדי כהונה – לצורך מי

"ולהעיר מהשקלא וטריא (ראה אתון דאורייתא כלל י, בית האוצר מערכת ב כלל י"ד. ושם נסמן) אם בגדי כהונה הווי לצורך הכהנים (שאינו נעשה כהן בלי הבגדים) או דהווי לצורך גוף העבודה". – לקוטי שיחות כרך לו עמ' 154 הערה 23.

לקושיה שהקשה הר"י ענגיל על שו"ת אדמו"ר הצמח צדק, ואת תוכן הדברים הביא הרבי בהרחבה, כדלהלן:

הצמח צדק מבאר (או"ח סימן לו) שההלכה שאין מצוות עונג שבת דוחה חצי שיעור ביום הכיפורים היא משום שבמפורש אמרה תורה "תענו את נפשותיכם", אם-כן נתבטלה מצוות עונג, ואם-כן אין כאן שום מצווה שתדחה אף חצי שיעור ביום הכיפורים.

והקשה הר"י ענגיל שהיה לו לצמח צדק לתרץ בפשטות, שכאשר חל יום הכיפורים בשבת נעשו ב' העניינים נקודה אחת, ואין קדושה אחת גורעת מחברתה, אלא אדרבה – מוספת בה, ולכן אי-אפשר שקדושת שבת תדחה את עינוי יום הכיפורים, מכיוון ששניהם נעשו נקודה אחת, עיין שם.

והרבי מתרץ:

אבל באמת אין זו קושיא, מב' טעמים: א) הצמח צדק כתב תשובתו לדעת השואל – תשובה זו היא מהתשובות שהן ביאורים על שאלות בשקלא- וטריא של תורה ולא כמו רוב התשובות על שאלות בהלכה למעשה – שלדעתו (של השואל) שבת ויום הכיפורים הם ב' עניינים נבדלים ולא נקודה אחת; ב) גם אם נאמר ששבת ויום הכיפורים נעשים נקודה אחת – מי ימר שקדושת שבת מוסיפה ביום הכיפורים (וכבר חל חיוב העינוי), אימא איפכא, שקדושת יום הכיפורים מוסיפה בשבת (ויחול מצות עונג שבת).

בין תפילין של ראש לשל יד

כדוגמה בולטת לכך – השוואה לרוג'צ'ובי – (כדברי הרבי לעיל) מוצאים אנו בליקוטי שיחות (כרך טל עמ' 24), שם מביא הרבי את ביאור הרוג'צ'ובי (בצפנת פענח) בהבדל שבין תפילין של יד לתפילין של ראש: "רגבי תפילין של יד המצוה היא [מעשה] ההנחה או הקשירה... אבל בשל ראש המצווה היא שיהיה מונח", ולפיו מבסס הרבי ביאור נרחב בדעת הרמב"ם שהקדים תפילין של ראש לתפילין של יד.

הרבי מציין: "וראה גם גליוני הש"ס (להר"י

ענגל) לירושלמי זרעים כרך א אות מד (בדעת הירושלמי)".

ג' אופנים בגדר שליחות

בשיחות רבות (ראה לקוטי שיחות כרך לג, עמ' 113 ואילך) הביא הרבי את "החקירה הידועה – ראה לקח טוב להר"י ענגל כלל א בארוכה (והביא ראיות לכל הצדדים)" בעניין השליחות – ששלוחו של אדם כמותו, שיש לבארו בכמה אופנים:

א. "כמותו" ממש – בנוגע לעושה המעשה, שגוף השליח הוא כגוף המשלח (ובדרך ממילא מתייחסת עשיית השליח למשלח).

ב. "כמותו" – (רק) בשייכות לכוח העשייה של השליח או למעשה, כי עשיית השליח היא כמו עשיית המשלח.

ג. "כמותו" – רק בנוגע לתוצאות המעשה.

בלשון אחר: לחפצא שבו נעשית העשייה – שגם עשייתו של השליח אינה של המשלח, אלא שעשיית השליח בחפצא הרי זו (פועלת אותו דבר שפועלת) עשיית המשלח.

אגב זה מציין הרבי (ראה לקו"ש שם עמ' 113 הערה 10):

ולהעיר מלשון אדמו"ר הזקן (קונטרס אחרון לשו"ע או"ח סימן רסג סעיף כה): כעושה בעצמו ממש כו' הרי זה כאילו אוהו ידו של חבירו כו' שנעשית כידו אריכתא.

האבות לפני מתן תורה

יש מהראשונים הסבורים שהאבות כבר יצאו מגדר בן נח והיה להם דין ישראל, ואין לומר שבמתן תורה היתה הגירות של עם-ישראל.

הרבי (לקוטי שיחות כרך לג עמ' 33 הערה 73) מציין: ראה בארוכה פרשת דרכים דרך האתרים דרוש א'. בית האוצר (להר"י ענגל) כלל א. וש"נ. ומוסיף:

ובבית האוצר שם (סוף אות ח'), דמהך מימרא דכריתות (שאבותינו נכנסו לברית במילה טבילה כו') מוכח בפשיטות שמקודם לכן (מתן תורה) היה להם דין בנות.

"ישם מדבר לאגם מים גו' ויושב שם רעבים ויכוננו עיר מושב ויזרעו שדות ויטעו כרמים וגו'".

ה. אמנם, בקליטת התורה להציל "מכה נפש בשגגה" ישנו תנאי – "וזאת התורה אשר שם משה", שצריך להיות "תורת משה" דווקא:

כדי להינצל מ"גואל הדם", "הוא שטן הוא יצר- הרע הוא מלאך המות"⁴⁴, לא מספיקה ההחלטה להתנהג על-פי התורה, כי, היצר-הרע הנקרא "דער קלוגינקער" יכול להטות את שכל האדם (על-ידי הרצון שמטה את השכל) שיהיה נדמה לו שמתנהג על-פי התורה. וכמו שכתב הרמב"ן⁴⁵ שיכול אדם להיות "נבל ברשות התורה".

והעצה לזה – "וזאת התורה אשר שם משה" – שהנהגה על-פי התורה תהיה על-פי הוראת משה דווקא, ואתפשוטתא דמשה בכל דרא ודרא⁴⁶, משה שבדורנו.

צריכים להתנהג על-פי הוראותיו של משה בכל העניינים, ולדוגמא בנוגע ללימוד התורה ("וזאת התורה אשר שם משה") – שהלימוד צריך להיות ביראת שמים, ונעשה על-ידי הקדמת התפלה, כלשון חז"ל⁴⁷ "מבית הכנסת לבית המדרש" (תפלה ואחר כך תורה), שבאה לאחרי הקדמת "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש"⁴⁸.

ועל-ידי קיום הוראותיו של משה ("תורת משה") מצליחים לעבור את המדבר ("את בצר במדבר גו' וזאת התורה אשר שם משה") ולהינצל מ"נחש שרף ועקרב"⁴⁹,

– בזמן המלחמה היתה קבוצה מאנ"ש במקום מסויים שלא יכלו ליצור קשר עם הרבי לשאול חוות-דעת על דבר נסיעתם, והתנהגו על-פי הכלל הידוע שבמקרה כזה שואלים אצל "א' עולם-שן" ועושים להיפך... ועל-ידי זה הצליחו להציל חייהם כו' –

וכך ממשיכים בקיום הוראותיו של משה

שבדורנו, ובהתקשרות אליו, עד ביאת המשיח, וגם לאחרי זה.

– ישנם כאלה שחולמים חלומות וחושבים שבביאת המשיח יהיה איזה רבי אחר ("עפעס אן אַנדער רבי"). האמת היא, שכשיבוא משיח יהיה לנו את הרבי שלנו ("מיר וועלן האָבן אונדזער רבי'ן"). יהיה אותו הרבי ואותם החסידים.

הרבי סיפר לי⁵⁰ שאביו אדמו"ר נ"ע היה נוהג להניח את האפיקומן של בני הבית ביחד עם האפיקומן שלו, וכששאל אצלו טעם הדבר, השיב לו, שהאפיקומן הוא זכר לקרבן פסח שנאכל בחבורה לכל בני הבית, וכך יהיה גם כשיבוא משיח. ומזה מובן שגם כשיבוא משיח יהיו כל השייכים אל הרבי (בני הבית) ביחד עם הרבי.

ו. ויש להוסיף בביאור המשך הכתוב – "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני-ישראל":

"לפני" הוא (גם) מלשון פנימיות, ופירוש "זאת התורה אשר שם משה לפני בני-ישראל", הוא, שמה שהשתדל ("משה האָט זיך אָפגעגעבן") להגיע ("דערלאַנגען") לפנימיות בני-ישראל (והרי כל אחד יודע עד כמה קשה להגיע לפנימיות). ומזה מובן שההתקשרות למשה צריכה להיות "כמים הפנים לפנים"⁵¹ – לפנימיות של משה.

ובלשון הכתוב⁵²: "לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי' אבקש", שעל-ידי התגלות פנימיות הנשמה ("פני") מגיעים לפנימיות למעלה ("פניך הוי'")⁵³, ודוגמתו גם בנוגע לרבי, משה שבדור, שהוא ממוצע המחבר⁵⁴.

אלה שעד עתה "לקחו" את החיצוניות של הרבי צריכים להשתדל עתה "לקחת" את הפנימיות שלו, ואלה שגם בעבר לקחו את ה"פנימיות", צריכים להוסיף ולקחת הפנימיות דפנימיות.

(משיחת ח"י אלול ה'ש"ת. תורת מנחם כרך א עמ' 195-202)

50 ראה "רשימות" חוברת ה ס"ע 19. ריש ע' 21.

51 משלי כז, יט.

52 תהלים כז, ח.

53 ראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' רפא ואילך. וש"נ.

54 ספר השיחות תורת שלום ע' 158.

44 ב"ב טז, א.

45 ר"פ קדושים.

46 תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

47 ברכות בסופה. וש"נ.

48 שם רפ"ה (ל, ב).

49 עקב ח, טו.

עבודה של ראייה לעתיד

לראות בעיניים שהמלך בשדה

שם הפרשה – "ראה" – מדגיש את מעלת הראייה, שעלידה מתאמת הדבר בתכלית התוקף, באין ערוך לגבי שמיעה.

וכפי שמצינו גם בנוגע ללימוד התורה – שתכלית שלימות לימוד התורה, לעתיד לבוא, "תורה חדשה מאיתי תצא", יהיה באופן של ראייה, כמבואר בדרושי חסידות.

ומביאים דוגמה לדבר – כדי לקרב יותר אל השכל כו' – שהאריז"ל השיג בשעה אחת מה שצריך לומר בדיבור פ' שנה, מכיוון שהשגתו היתה בבחינת הראייה.

והנה, מכיוון שכל עשרה מישראל קורין בתורה (בשבת זה) פרשת ראה, ובברכה לפנייה ולאחריה – בהכרח לומר שאין זה "הלכתא למשיחא", כי אם שגם עתה שייך עניין הראייה, על-כל-פנים אפס קצוהו ושמוץ מנהו מהראייה שלעתיד לבוא.

והעניין בזה... שהעבודה דחודש אלול, "אני לדודי ודודי לי", צריכה להיות באופן של ראייה, היינו, לא רק ששומע, אלא כאילו רואה בעיניו ממש שהמלך בא אליו, ומקבלו בסבר פנים יפות ומראה לו פנים שוחקות, שאז העבודה היא ביתר שאת וביתר עוז, עד לעילוי שבאין ערוך.

ועל דרך זה בנוגע לפעולה על הזולת – שלא מספיק שפועל אצל "אנשי השדה" העניין ד"אני לדודי", אלא צריך גם להביאם לתכלית השלימות, כמו בנוגע לעצמו – באופן של ראייה – (כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה מקומות שהשפעה אמיתית היא באופן שהמושפע נעשה כמו המשפיע).

ומזה מובן גם בנוגע לכללות השליחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לעסוק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה – שמילוי השליחות הוא באופן שרואה בעיניו ממש שמטילים עליו שליחות זו, שאז ממלא את השליחות במילואה ובשלימותה, ובאופן ד"נרות להאיר".

והרי מילוי השליחות של הפצת המעיינות חוצה ממחר ומזרז את ביאת משיח צדקנו – כדברי הבעל שם טוב ששאל אצל משיח, בהיכל משיח, "אימת אתי מר", והשיב לו, לכש"פוצו מעיינותיך חוצה" – שאז יהיה שלימות עניין הראייה, "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר גו'".

(משיחת שבת פרשת ראה, מברכים החודש אלול ה'תשמ"ז; התועדויות ה'תשמ"ז כרך ד, עמ' 264-263 – בלתי מוגה)

הקב"ה ישתעשע לעתיד עם ישראל

כתוב בדרוש הצמח-צדק ד"מחר" (חודש) קאי אלעתי-לבוא, על-דרך מאמר רז"ל "למחר לקבל שכרם", כי לעתיד לבוא יהיה גילוי אור חדש שלא האיר גם קודם הצמצום. ועל-ידי זה יהיה אז חידוש הכי גדול בכל העניינים, בישראל – שהם עתידים להתחדש כמותה [...] והקב"ה ישתעשע (וועט זיך צאצקען) עם ישראל, שעל-ידם נתמלא הכוסף והתשוקה שלו להיות לו דירה בתחתונים. [...] ועל-ידי ישראל ותורה יהיה חידוש גם בבריאה – שמים חדשים וארץ חדשה. וממשיך הכתוב, "כן יעמוד זרעכם ושמכם", שגם לעתיד-לבוא, כשיהיה שמים וארץ חדשים יהיה עומד וניכר עבודת ישראל עכשיו, שעלידה נעשה החידוש.

(התועדויות תשנ"ב כרך א, עמ' 310)

הגאון רבי יוסף ענגיל

מגדולי גאוני פולין, שהרבי חיבב וזן בדברי תורתו • ייחס לו כתיבה חדשנית ובלתי רגילה, בדומה לסגנונו של הגאון הרוגוצ'ובי • הזכיר רבים מהכללים שבספריו וציין אליהם, ואף תירץ קושיה שלו על הצמח-צדק • שלושה אופנים בשליחות שהרבי הזכיר לעיתים קרובות, ועוד פנינים ודוגמאות מתורתו במשנת הרבי

לב אודותיו שהגאון הרוגוצ'ובי ור' יוסף ענגיל הנה באופן כללי ישנו קו משותף בדרך לימודם, אם כי יש חילוקים כלליים ביניהם:

(א) הרוגוצ'ובי כותב מאוד בקצרה, ובאופן כללי ביותר. הוא מוצא כללים לכל התורה כולה. ברם ר"י ענגיל כותב באופן נרחב וחזק, אם כי לא עם ה'ברייתקייט' של הראגוצ'ובי. (ב) אצל הר"י ענגיל ישנם חידושים – אך עניינים וגדרים חדשים ומושגים מיוחדים כמו אצל הרוגוצ'ובי לעת-עתה לא מצאתי. בד בבד מוצאים נקודות משותפות ביניהם, אשר שניהם מחפשים את הענין הכללי והגדר הכללי שניתן למצוא בכמה עניינים בתורה, ואפילו ממנונא לאיסורא, או מאגדה להלכה, שענין זה קיים אצל שניהם.

נקודה כללית הכוללת הכול

בהתועדויות יום שמחת תורה תשי"ט (תורת מנחם כרך כד, עמ' 155-157) הזכיר הרבי כלל (שכלל הרב יוסף ענגיל) "שכאשר מצטרפים כמה פרטים יחד, אזי נכללים כולם בנקודה אחת שלמעלה מהם וכוללת כולם" – ראה בארוכה ציונים לתורה (להר"י ענגיל) כלל לח. וש"ג. בהמשך הזכיר הרבי כי "כלל זה הוא יסוד

רבי יוסף ענגיל, שנולד ביום שביעי של חנוכה תרי"ט ונפטר בא' במרחשוון תר"פ, היה ראש ישיבה ורבה של העיר קראקוב שבפולין. בצעירותו כונה 'העילוי מטרנוב' והיה חברו של רבי מאיר אריק.

עשרות חיבורים תורניים רשם וכתב, אך רק חלק קטן ראה את אור הדפוס. בין חיבוריו המפורסמים:

"בית האוצר" (אנציקלופדיה למושגים תלמודיים ותורניים שנערכו או הוגדרו על-ידו). "לקח טוב" (חקירות תלמודיות), "אתון דאורייתא" (כנ"ל). "ציונים לתורה" (כנ"ל – אך בקצרה ובתמציתיות). "גליוני הש"ס", הגהות וחידושים על בבלי וירושלמי זרעים, מועד, נשים ונזיקין.

וכך התבטא הרבי באחרון-של-פסח תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז כרך ב, עמ' 104) כאשר דיבר בשיחה ארוכה בעניין איסורי גברא ואיסורי חפצא, והתבסס על דברי ר' יוסף ענגיל בספרו 'אתון דאורייתא' (כלל יו"ד), ובספרו 'בית האוצר' (כלל קכה, קכז) ובעוד אחרונים (וראה גם כן 'צפנת פענח').

הרבי הקדיש דברים למיוחדותו של ר"י ענגיל: בכלל זהו דבר מעניין ("דבר פלא") שלא שמו